



РЕЦЕНЗИЯ¹

От доц. д-р Васил Загорев, Университет по библиотекознание и информационни технологии

(научна длъжност, научна степен, име, фамилия, образователна/научна институция)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Телевизионна журналистика)

с дисертационен труд на тема: „Телевизионна журналистика и литература. Телевизионната журналистика – транслятор за представяне, разпространение и популяризиране на литература и култура. (Изследване на екранните единици в предаването „Библиотеката“ по БНТ 1 в периода: 19.09.2015 г. до 15.09.2019 г.)“, представен от Ирина Николаева Тодорова, редовен/задочен/свободен докторант в катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“ на Факултета по журналистика и масова комуникация

с научен ръководител: доц. д-р Поля Иванова

I. **Представяне на докторанта въз основа на подадената документация**

Предоставените за рецензиране материали (дисертационен труд и автореферат) отговарят на законовите изисквания за придобиване на образователната и научна степен доктор в направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Телевизионна журналистика). Дисертационният труд е авторски и се състои от увод, три глави, заключение, библиография и шест приложения с общ обем от 576 с. Цитирани са 136 традиционни и електронни източници на български, руски и английски език. Докторантът коректно се позовава на всички излъчени части от предаването „Библиотеката“, включени в хронологичния обхват на разработката. Авторефератът, който е с обем от 94 с., представя детайлно дисертационния труд, но според личното ми мнение надхвърля реферативните си функции. Докторантът разполага с 5 публикации по темата, които засвидетелстват методичния му интерес към отразяването на книжовността и литературата в медиите.

II. **Оценка на качествата на дисертационния текст**

Дисертацията разработва актуален и значим обществен проблем, който се отнася до представянето на измеренията на литературното, чрез телевизионните предавания за литература и култура на Българската национална телевизия. Логично,

¹ Забележка: Текстът в курсив предлага опорни точки за оценка на изследователските резултати. Препоръчителен обем на рецензията – около 6-7 стандартни страници



акцентът е поставен върху предаването „Библиотеката“, което е водещо по темата сред обществените оператори в националния ефир. Направени са сравнения с други формати – „Денят започва с култура“/, „Култура БГ“. Подбран е период от 5 години (2015–2020), което прави разработката не само актуална, но и „жива“ – изборът пада върху предаване, което тече в срока на самата докторантура, което трябва да се адмира.

Уводът представя ясно обекта, предмета, изследователската цел, задачите, методите и ограниченията на изследването. Поставената цел на изследването: да се открие какво е мястото на културата и литературата в телевизионното пространство чрез предаването „Библиотеката“ по БНТ 1, е обслужена с правилния научен инструментариум. Чрез количествени методи, синтез и контен анализ са обработени 150 екранни единици на предаването. Емпиричният материал е подробно отразен в приложенията към дисертацията. Направени са авторски анкетни проучвания за нагласите на респондентите към темата на изследването. Добро впечатление прави, че може да бъде проследен всеки етап от изследователския процес, което гарантира завършеността и научната достоверност на постигнатите резултати и направените изводи.

Докторантът е подходил изключително задълбочено и изчерпателно към проучването на съществуващите научни разработки по темата. Цитирани са голям брой световни и български учени, очертаващи границите на изследователското поле, което разглежда пресечните точки между медиите (класически и нови), културата и литературата. Докторантът познава отлично медийната теория и практика. В дисертацията са приведени голям брой цитати, които подпомагат разработването на изследвания проблем. Ирина Тодорова демонстрира добра теоретична подготовка и богата библиографска осведоменост. Регистрира се теоретична и методологична приемственост между трудовете на научния ръководител (доц. д-р Поля Иванова) и докторанта, което е утвърден, но често negliжиран принцип в науката.

Разпределянето в класическата за дисертационни изследвания структура от три глави е уместно и напълно отговаря на заложената цел. В първа глава са разгледани основните процеси в развитието на медиите, а също и взаимовръзките между литературата и медийната индустрия. Представени са разнопосочни гледни точки, изразяващи ролята на телевизията и мястото на културата на малкия екран в обществата от втората половина на XX и началото на XXI век. Направени са изводи,



отнасящи се до конвергенцията, синергията и противопоставянето на различни културни направления и икономически тенденции, охарактеризиращи цивилизацията на „свободното време“. В края на първия раздел, в контекста на теоретичните рамки, е разгледано и самото предаване „Библиотеката“.

Във втора глава на анализ са подложени същинските структурни елементи и схемата на предаването „Библиотеката“. Изводите тук са прецизни и зрели, защото почиват върху богат и добре структуриран емпиричен материал. Пунктуално са проследени различните телевизионни похвати за отразяването на литературния и книжовния живот в България. Разгледано е многообразието на подходите за представянето на голям брой издания на български и чуждестранни автори. Описани са основните действащи лица и техните диспозиции по отношението на динамичната връзка водещ-участник. Направен е задълбочен анализ на дискуссионните и тематичните ядра на предаването, изразени чрез различните рубрики. Особено внимание е отделено на представянето на свързващите елементи между отделните рубрики в рамките на една и съща екранна единица. Това, по мое мнение, е значим **практико-приложен принос**, защото на базата на втора глава може да се планира подобно предаване със сходна или същата тематика.

В трета глава са представени методите и резултата на три анкетни проучвания, които да проверят нагласите на хората към „продуцирането и отразяването на теми и обекти, свързани с култура, в традиционните, електронни и нови медии“. Същевременно докторантът иска да проучи: „кои са предпочитаните източници за култура, както и кои са най-често посещаваните културни събития. Наред с това се изследват и зрителските нагласи към предаването „Библиотеката“. Похвално е тук, че Тодорова комбинира похватите на класическата и на онлайн анкетата. Същевременно тя изгражда структурата на въпросниците по такъв начин, че да може да направи своите заключения, отстранявайки възможността за произволни и случайни отговори. В следствие на анкетите се достига до интересни заключения, като едно от най-значимите е, че: „има реална нужда от създаване и въвеждане на отделна новинарска културна емисия“. В текста са направени препратки към диаграмите, онагледяващи отговорите, а те от своя страна са прилежно подредени в приложенията.

Исклучително приносен е завършекът на трета глава, който след планомерното развитие на цялостното изложение на темата – анализ на медийната и културната ситуация, анализ на предаването „Библиотеката“ в контекста на българската медийна



и литературна култура, анализ на потребителските нагласи спрямо културно съдържание – представя конкретни предложения за развитие на телевизионното предаване, което е в централния фокус на изследването. Част от тези идеи, като партнирането между екипа на „Библиотеката“ и различни библиотеки из страната, е не само полезна за развитието на българската култура, но и лесно осъществима. Промяната на формата и съдържателните аспекти на предаването „Библиотеката“ между вътрешната и публичната защита на дисертационния труд ясно показаха как българските медии не са достатъчно зрели, не само да се съобразят с постановки, изведени по научен път, но и с добит през годините практически опит. Настоящият вариант на предаването „Библиотеката“ носи белезите на праволинейност и сюжетна двуизмерност, разграждаща многообразието, натрупано през последните пет години.

В заключение докторантът прави ясни и конкретни изводи за обекта и предмета на своето изследване, които потвърждават хипотезата, че качествата на медийният продукт „Библиотеката“ и културната консистентност на средата са в тясна бинарна връзка, определяща цялостното културно ниво на българското общество. Ролята на БНТ, като национален обществен оператор, трябва да е водеща.

Използваните източници са коректно цитирани, а избраната структура за подредба на библиографията съответства на интердисциплинарния характер на темата, езиковото многообразие на теоретичните разработки и каналите, чрез които те са публикувани. Приложенията са безупречно подредени, а между изводите и резултатите на анкетите в трета глава са дадени достатъчен брой препратки.

Езикът на дисертационното изследване е научен по своята същност и отговаря на установените норми на българския книжовен език. Наличните на вътрешната защита грешки на „бързите пръсти“ или такива, характерни за текстообработващите програми са отстранени в по-голямата си част в предложения за публична защита вариант.

III. Приноси на дисертационното изследване

Формулираните от докторанта приноси, отговарят на извършената работа по дисертационния труд и макар те да не се свързват с нови теории, хипотези и методи, са значими и лесно откриим. Извършен е огромен обем от работа по утвърдена научна методология, който спомага за теоретичния анализ на ключовото в българския телевизионен ефир предаване за литература – „Библиотеката“. Този анализ не е



проведен само на собствена почва, а е вкаран в контекста на основните теоретични постановки, отнасящи се до телевизионната и литературната култура. Наред с тези теоретични постановки, приносите за проучване на нагласите на българското общество за разширяване на културното съдържание в телевизионния ефир е ясно открито. Той поставя под въпрос едно масово налагано не само в телевизионния ефир клише, което се свежда до опростенческата римска максима „хляб и зрелища“. Практическите приноси трябва да се оценяват най-вече в качествен, а не в количествен план. В случая с дисертационното проучване на Ирина Тодорова може да се акцентира върху факта, че направените изводи за развитие на телевизионното предаване „Библиотеката“ могат да се имплементират на практика и от това предаването, което в единствеността си е застрашено от самодоволство, само ще спечели. Ще спечели и литературно ангажираната аудитория, макар и малка по обем. Моля единствено да се прецизира и разясни теоретичният принос, отнасящ се до извеждането на класификации в отделните глави.

IV. Бележки и препоръки

Текстът е претърпял значително развитие в следствие на процедурата по вътрешна защита. Докторантът е отстранил посочените в становището ми недостатъци: повторения, неясни пасажки, цитати, които не се съотнасят към изложението. Техническите характеристики на текста също са подобрени в значителна степен. Текстът, представен за публична защита, се намира на равнище, отговарящо напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и може да бъде подобряван в бъдеще единствено с оглед издаването му като монография.

Въпроси:

Към докторанта имам следния въпрос: Какво е мнението ви, с оглед на достигнатите в дисертацията ви изводи и препоръки, за промените в предаването „Библиотеката“ с водещ Ана Ангелова?

V. Публикации и участия в научни форуми

Докторант Тодорова е представила в автореферата 5 публикации в научни издания по темата на дисертацията, като едната от тях е под печат заради забавяне, отнасящо се до пандемичната обстановка. Изпълнени са изискванията на Правилника



за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5 и са покрити минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

VI. Заключение

Представената дисертация е стойностно и задълбочено авторско изследване, което разглежда неизследвана до момента научна проблематика. Дисертацията на Ирина Тодорова притежава необходимите научни качества и затова убедено предлагам на уважаемата комисия да присъди на Ирина Тодорова образователна и научна степен „доктор“.

Дата:
11.04.2021

Рецензент:
Доц. д-р Васил Загорев /УниБИТ/

Дата:

Рецензент: